

РЕШЕНИЕ

№ 1931

гр. София, 03.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 173 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и трети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Б.Р.

при участието на секретаря В.К.

като разгледа докладваното от Б.Р. Гражданско дело № 20231110119361 по описа за 2023 година

Производството е по общия съдопроизводствен ред на ГПК.

Образувано е въз основа на Искова молба, вх. № 101469/11.04.2023г. на СРС, подадена от В. П. Н. срещу „*****“ ЕООД. С Определение от 10.10.2023г. по реда на чл. 214 ГПК е допуснато изменение на предявения иск по чл. 55, ал. 1 ЗЗД по отношение на неговия размер.

Ищцата **В. П. Н.** чрез адв. Б. З. – АК-София, е предявила срещу ответника „*****“ ЕООД искове с правно основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПКр и чл. 143, ал. 1 и чл. 146 ЗЗПотр и чл. 55, ал. 1 ЗЗД за **прогласяване нищожността на сключения между ищцата и „*****“ ЕООД Договор за предоставяне на поръчителство № 3927366**, както и за осъждането на ответника да върне на ищцата сумата от **598,18 лева**, платена без основание във връзка със сключения между страните Договор за предоставяне на поръчителство № 3927366, **ведно със законната лихва** от подаване на исковата молба (11.04.2023г.) до окончателното изплащане.

Ищцата твърди, че на 18.09.2020г. сключила с "*****" АД договор за паричен заем № 3927366 за сумата от 1500,00 лева, която следвало да се върне на месечни вноски, като месечният лихвен процент не бил посочен. В чл. 4 от Договора страните уговорили обезпечение от гаранتي, които следвало да отговарят на определени изисквания, или да се представи банкова гаранция в полза на заемотателя. На същата дата сключила с ответника договор за предоставяне на поръчителство № 3927366, по силата на който "*****" ЕООД поело ангажимент да обезпечи задълженията на ищцата по договора пред заемотателя като поръчител срещу възнаграждение, платимо от ищцата разсрочено заедно с месечните вноски по кредита. Възнаграждението трябвало да се предава на заемотателя, който бил упълномощен от поръчителя да събира сумите по него. Ищцата изцяло погасила задълженията си по сключения договор за кредит. Заемотателят бил едноличен собственик на капитала на ответника, поради което двете дружества били свързани лица. Обосновава се, че договорът, съответно конкретни негови клаузи, са нищожни поради противоречие със закона, добрите нрави и нормите, регламентиращи

защита на потребителите, а самият договор за поръчителство бил лишен от основание. Със сключването на договора за поръчителство и с оглед свързаността между заемодателя и поръчителя се целяло реално да се заобиколи чл. 19, ал. 4 ЗПКр. Наред с това договорът за поръчителство бил сключен в противоречие с добрите нрави. В тази връзка ищецът твърди, че договорът за поръчителство, евентуално съответните клаузи на същия, са нищожни, като тази недействителност пораждала право на ищцата да получи обратно платеното по договора възнаграждение. В насрочените по делото публични съдебни заседания ищцата не се явява и не изпраща представител. Становище се изразява в писмен вид, като предявените искове се поддържат.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът "*****" ЕООД чрез ст. юрк. М.К. е депозирал Отговор на исковата молба, вх. № 191282/04.07.2023г. на СРС, с който оспорва предявените искове като недопустими и неоснователни. За ищцата липсвал правен интерес от установителен иск, доколкото тя имала възможност да предяви осъдителен иск. Заявява, че ищцата злоупотребява със свои процесуални права с цел генериране на разноски и обогатяване за сметка на ответника. Ответникът не бил страна по договора за предоставяне на поръчителство. Оспорва доводите за недействителност на сключения договор за поръчителство и липсата на основание на същия като неоснователни. Ответникът бил изпълнил задълженията си по договора, при това по възлагане на ищцата. На ищцата била предоставена възможност да избере вариант на обезпечаване на заема, от която тя се възползвала. За насрочените по делото публични съдебни заседания не изпраща представител. Становище се изразява в писмен вид, като предявените искове се оспорват.

Третото лице – помагач „*****“ АД чрез юрк. М.К. е депозирало Молба, вх. № 235335/22.08.2023г. на СРС, в която твърди, че има интерес да бъде постановено решение в полза на ответника, но аргументира подробно липса на процесуални предпоставки за конституирането му като трето лице – помагач. За насрочените по делото публични съдебни заседания не изпраща представител.

С Разпореждане № 106390/29.08.2023г. съдът е констатирал прекратяване на представителната власт на адв. Б. З. поради наложено му дисциплинарно наказание по чл. 133, ал. 1, т. 4 ЗАДв – лишаване от право да упражнява адвокатска професия за срок от 6 месеца. Защитата на ищцата е поета от Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“.

Софийският районен съд, като взе предвид подадената искова молба и предявените с нея искове, становището и възраженията на ответника в отговора ѝ, съобразявайки събраните по делото доказателства, основавайки се на релевантните правни норми и вътрешното си убеждение, намира следното:

Исковата молба е подадена от надлежно легитимирана страна при наличие на правен интерес от производството, като предявените с нея искове са **допустими** и следва да бъдат разгледани по същество. Не са налице предпоставки за решаване на делото с неприсъствено решение или решение при признание на иска.

Съобразно нормата на чл. 154, ал. 1 ГПК **доказателствената тежест** по иска с правно основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПКр и чл. 143, ал. 1 и чл. 146 ЗЗПотр е и за двете страни. Ищецът следва да докаже наличието на предпоставките, установяващи недействителността на договорните клаузи на сочените от него основания. В тежест на ответника е да докаже, че е изпълнил задълженията си за предоставяне на предварителна информация на потребителя, че е получил съгласието на потребителя за сключване на договора. В тежест на ответника е да докаже, че клаузите на сключения между страните договор не са неравноправни (чл. 146, ал. 4 ЗЗПотр), както и че ищецът е бил наясно с клаузите на договора, т.е. не е въведен в заблуждение. Доказателствената тежест по иска с правно основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД е и за двете страни. Ищецът следва при условията на пълно и главно доказване да установи наличието на описаното в исковата молба плащане, както и че не съществува основание за плащане или същото е недействително. Ответникът

следва да установи, че за него е налице основание да задържи внесената сума. Извън това в тежест на всяка от страните е да установи фактите и обстоятелствата, от които черпи благоприятни за себе си правни последици.

Видно от представеното по делото копие, на 17.09.2020г. /а не, както се сочи в исковата молба, 18.09.2020г./ в град София между "*****" АД /като заеодател/ и В. П. Н. /като заемополучател/ е сключен Договор за паричен заем № 3927366/17.09.2020г. По силата на същия дружеството е предоставило в заем на ищцата сумата от 1500,00 лева, като същата се е задължила да я върне на 11 погасителни вноски с включени лихви за срок от общо 22 седмици /падежи на плащанията от 04.10.2020г. до 21.02.2021г./. Определен е фиксиран годишен процент на възнаградителната лихва от 35%. Годишният процент на разходите е посочен като 39,97%.

Видно от представеното копие, на 17.09.2020г. в град София между "*****" ЕООД /поръчител/ и В. П. Н. /потребител/ е сключен Договор за предоставяне на поръчителство № 3927366/17.09.2020г., по силата на който ищцата възлага, а ответникът се задължава да сключи договор за поръчителство с "*****" АД за дължимите по договора за заем парични суми и да отговаря солидарно с Н. за връщането им срещу възнаграждение от 598,18 лева, платимо на вноски в периода 04.10.2020г.-21.02.2021г., като изрично е посочено, че "*****" АД се овластява да приема вместо поръчителя плащанията на вноските по възнаграждението.

По делото е изслушано заключение на вещо лице по съдебно-счетоводна експертиза, което съдът кредитира като изготвено от компетентно вещо лице, при пълно, ясно и изчерпателно дадени отговори на поставените въпроси и без индикации за тяхната неправилност. Вещото лице е установило, че общата сума, която ищцата е изплатила на ответника /включително чрез заеодателя/ за възнаграждение по договора за гаранция е 598,18 лева. Изчислено е, че, ако се приеме, че трябва възнаграждението по договора за гаранция да бъде включено при изчислението на годишния процент на разходите, то същият би възлизал на 447,80%.

Съгласно чл. 4 от Договор за паричен заем № 3927366/17.09.2020г., сключен с „*****“ АД, заемополучателката-ищца се е задължила в срок от три дни от сключването на договора за предостави на заеодателя едно от следните обезпечения: две физически лица-поръчители, които да отговарят на високи изисквания, описани в договора, банкова гаранция в полза на заеодателя или одобрено от заеодателя дружество-гарант, което предоставя гаранционни сделки. Така посочената клауза от договора е нищожна. Оценката на платежоспособността на кандидат-заеодателя е на риск и отговорност на заеодателя. Това следва от нормите на чл. 16, ал. 1 и чл. 143, ал. 2, т. 3 ЗПКр. Преди сключване на договор за кредит кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация, в това число информация, получена от потребителя, и, ако е необходимо, извършва справка в Централния кредитен регистър или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите. В конкретния случай с договора рискът за кредитора от неизпълнение на собственото му задължение за проверка и съблюдаване на съответна дисциплина с цел неотпускане на необезпечени кредити, се прехвърля по недопустим начин на заеодателя-потребител. Логиката на законодателя е кредиторът да провери платежоспособността на длъжника и, ако има съмнение в нея, да поиска обезпечение и едва след като то стане факт да отпусне кредита.

Според данните от Търговския регистър, който е публичен (чл. 9 и чл. 11 ЗТР) едноличен собственик на капитала на дружеството-гарант "*****" ЕООД е "*****" АД.

Действително договорът за потребителски кредит и този за предоставяне на гаранция формално са оформени като самостоятелни договори. Те обаче са функционално свързани,

защото договорът за гаранция е във връзка с договора за кредит, обезпечава вземането на кредитодателя, сключен е в негова полза и с лице, одобрено от него, според текста на самия договор. Затова договорът за гаранция има акцесорен характер. От тук не само няма пречка, но и при необходимост съдът трябва да вземе отношение по договора за кредит и неговите пороци, тъй като действието на този договор за кредит има съществено значение и за договора за гаранция. В тази връзка следва да се обърне внимание, че възнаграждението по договора за гаранция е платимо на кредитора по договора за заем и се изплаща на последния ведно с вноските по кредита. Отчитайки свързаността между заемодателя и дружеството-гарант, съдът приема, че това е сторено, за да бъде заобиколена нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПКр, като формално бъде посочен ГПР от 39,97%. Той обаче не е действителен, тъй като в него не е отчетено възнаграждението по гаранционната сделка: Това възнаграждение съставлява част от разходите по кредита по смисъла на чл. 19, ал. 1 ЗПКр и § 1, т. 1 ЗПКр, поради което реалният ГПР по договора, видно от заключението на вещото лице, многократно надхвърля позволения от закона процент, стигайки до 447,80%. Така, освен че се нарушава и заобикаля чл. 19, ал. 4 ЗПКр, потребителят бива и въведен в заблуждение относно реалната стойност на разходите, които следва да стори по обслужването на кредита си, в противоречие с изискванията на чл. 11 ЗПКр. Стига се и до нарушение във връзка с чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗПКр, тъй като се касае за необосновано високо и скрито оскъпяване на кредита.

Създадената обща конструкция от два договора с потребителя - за кредит и за гаранция, като на насрещната на потребителя страна и по двата от тях стоят две свързани лица, на практика съставлява разделяне на приходите от кредита чрез тези два свързани стопански субекта с цел да се заобиколят законовите норми за защита на потребителите и да се натовари заемополучателят с допълнителни и чрезмерни плащания. При факта, че учредяването на обезпечението е предвидено изначално като последващо договора за кредит, то е ясно, че неговата единствена цел е да изиска от потребителя още едно плащане, при това в немалък размер, съпоставен с главницата по кредита. Така биват нарушени и принципите на добросъвестността и справедливостта, като се стига до значително неравноправие между правата и задълженията на търговеца и потребителя.

Затова и Договор предоставяне на поръчителство № 3927366/17.09.2020г. е сключен в условията на неравнопоставеност по смисъла на чл. 143 ЗЗПотр, което го прави и нищожен поради заобикаляне на и противоречие със закона и в нарушение на добрите нрави, на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗПотр, чл. 24 ЗПКр и чл. 26 ЗЗД. При това положение, доколкото възнаграждението от 598,18 лева е заплатено по нищожен договор, същото подлежи на връщане (ПП 1/1979г., т. 1).

Предявените иски са основателни и следва да бъдат уважени изцяло.

Изложените съображения са достатъчни за аргументиране на основателността на предявения иск, като обсъждането на останалите доводи за това, инвокирани в исковата молба, се явява безпредметно. Въведените в отговора на исковата молба възражения не могат да аргументират извод за неоснователност на исковата претенция.

По разноските:

Съгласно чл. 78, ал. 1 и ал. 3 ГПК, право на разноски има само страната, в полза на която е постановен съдебният акт. Съобразно изхода от делото право на разноски има само ищцата, която своевременно е заявила претенция в тази насока, като е представен и списък по чл. 80 ГПК.

Ищцата е доказала разноски за държавни такси и депозити в размер на **400,90 лева**, които следва да бъдат присъдени в нейна полза.

Доколкото ищцата е защитавана безплатно по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДв от Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, то в негова полза следва да се присъди

възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗАДВ, което съдът, съобразно фактическата, правната, процесуалната и професионалната сложност на спора, определя на **400,00 лева**. Според настоящия съдебен състав за съда не е налице нито задължение, нито основание, да присъжда сума за данък върху добавената стойност върху посочената сума. Съгласно чл. 2 ЗДДС с данък върху добавената стойност се облагат всяка възмездна облагаема доставка на стока или услуга, всяко възмездно вътреобщностно придобиване с място на изпълнение на територията на страната, извършено от регистрирано по този закон лице или от лице, за което е възникнало задължение за регистрация, всяко възмездно вътреобщностно придобиване на нови превозни средства с място на изпълнение на територията на страната, всяко възмездно вътреобщностно придобиване с място на изпълнение на територията на страната на акцизни стоки, когато получателят е данъчно задължено лице или данъчно незадължено юридическо лице, което не е регистрирано по ЗДДС, както и вносът на стоки. Видно от законовата уредба, безвъзмездните доставки на стоки и услуги не се облагат с данък добавена стойност. Правната помощ, която адвокат или адвокат от Европейския съюз може да оказва по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДВ, е безплатна и по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС представлява безвъзмездна доставка на услуга, а по аргумент от чл. 2, т. 1 ЗДДС и чл. 2, § 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28.11.2006г. безвъзмездните доставки на услуги не подлежат на облагане с данък върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл. 38, ал. 2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Това е така, тъй като, съгласно чл. 25, ал. 2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановения от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС, нито ЗАДВ, въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Не следва нещо различно и от разпоредбата на § 2а НМРАВ. Разпоредбата няма отношение към дължимия данък върху добавената стойност при осъществяване на безвъзмездна доставка на услуга, каквато е безплатната правна помощ по чл. 38, ал. 1 ЗАДВ. Тя урежда начисляването на ДДС върху възнагражденията на регистрираните по ЗДДС адвокати и го определя като неразделна част от дължимото от клиента адвокатско възнаграждение, но не установява задължение за начисляване на ДДС при оказана безплатна правна помощ. Такова съдържание разпоредбата не би и могла да има, защото няма законова делегация, която да овластява Висшия адвокатски съвет да регламентира данъчни правоотношения. Това становище се възприема изрично и в практиката на Върховния касационен съд – опр.917/02.05.2023г.-ч.гр.д.1323/2023г.-ВКС, IVг.о.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖЕН сключеният на 17.09.2020г. между **В. П. Н.**, ЕГН *****, от град София, и „*****“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище в град София, Договор за предоставяне на поръчителство № 3927366.

ОСЪЖДА "***" ЕООД**, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на **В. П. Н.**, ЕГН *****, от град София, на основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД, сумата от **598,18 лева**, платена без основание във връзка със сключен на 17.09.2020г. между страните Договор за предоставяне на поръчителство № 3927366, **ведно със законната лихва** от подаване на исковата молба (11.04.2023г.) до окончателното изплащане.

ОСЪЖДА "***" ЕООД**, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на **В. П. Н.**, ЕГН *****, от град София, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата от **400,90 лева**, представляваща разноски по делото на първа инстанция (гр.д. № 19361/2023г. на СРС).

ОСЪЖДА "***" ЕООД**, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на **ЕДНОЛИЧНО АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО „Д. М.“**, БУЛСТАТ *****, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв, сумата от **400,00 лева**, представляваща възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищцата **В. П. Н.** пред първата инстанция (гр.д. № 19361/2023г. на СРС).

Решението е постановено при участието на „*****“ **АД като трето лице – помагач на страната на ответника.**

Решението подлежи на обжалване пред Софийския градски съд с въззивна жалба, подадена чрез Софийския районен съд в двуседмичен срок от съобщението.

Решението, на основание чл. 7, ал. 2 ГПК, да се съобщи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____